

DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2021.2(130).11
УДК 796.355.093.582

Дзензелюк Д.О.
кандидат педагогічних науки
Золотницька Ю.В.
кандидат економічних наук,
Поліський національний університет, м. Житомир
Ткаченко П.П.
кандидат педагогічних наук, доцент
завідувач кафедри фізичного виховання
Поліський національний університет, м. Житомир
Ободзінська О.В.
старший викладач кафедри фізичного виховання
Поліський національний університет, м. Житомир
Денисовець А.П.
старший викладач кафедри фізичного виховання
Поліський національний університет, м. Житомир

SWOT-АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ВИДУ СПОРТУ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ (ХОКЕЙ НА ТРАВІ)

У зв'язку з ситуацією, яка склалася в країні з розвитку спорту в цілому та видів спорту, зокрема, в регіонах та представленою Стратегією розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року, в статті наведено SWOT-аналіз, як один з варіантів стратегічного розвитку виду спорту. В дослідженні вказані сильні, слабкі сторони та можливості і загрози в окремо взятому регіоні з рейтингом імовірності появи факторів та коефіцієнтом їх впливу на розвиток хокею на траві. Завдяки індивідуальному методу експертної оцінки, проведено аналіз стратегії розвитку та внутрішніх перетворень, потенційних переваг і обмежень розвитку, керуючись складними факторами викликаними в сучасних умовах.

Ключові слова: SWOT-аналіз, хокей на траві, дитячо-юнацька спортивна школа, спортсмени, об'єднані територіальні громади.

Дзензелюк Д.А., Золотницькая Ю.В., Ткаченко П.П., Ободзинская О.В., Денисовец А.П. SWOT-анализ развития вида спорта на региональном уровне (хоккею на траве).

В связи с ситуацией, которая сложилась в стране по развитию спорта в целом и видов спорта в регионах и представленной Стратегией развития физической культуры и спорта до 2028 года, в статье приведен SWOT-анализ, как один из вариантов стратегического развития вида спорта. В исследовании указаны сильные, слабые стороны, возможности и угрозы в отдельно взятом регионе с рейтингом вероятности появления факторов и коэффициентом их влияния развития хоккея на траве. Благодаря индивидуальному методу экспертной оценки, проведен анализ стратегии развития и внутренних преобразований, потенциальных преимуществ и ограничений развития, руководствуясь сложными факторами вызванными в современных условиях.

Ключевые слова: SWOT-анализ, хоккей на траве, детско-юношеская спортивная школа, спортсмены, объединенные территориальные общины.

Dzenzeliuk D., Zolotnytska Y., Tkachenko P., Obodzinska O., Denysovets A. SWOT-analysis of the development of sport at the regional level (field hockey).

In connection with the current situation in the country for the development of sport in general and particularly in the regions and the represented Strategy for the development of physical culture and sports until 2028, the article presents SWOT-analysis as one of the options for strategic development of the sport. The study identifies the strengths and weaknesses, opportunities and threats in a particular region with a rating of the probability of factors occurrence and the coefficient of their impact on the development of field hockey.

Purpose: strategic analysis of the external and internal environment of field hockey development.

Due to the complex analysis and individual method of expert assessment, the assessment of development strategy and internal transformations, potential advantages and limitations of development is carried out, guided by complex factors caused in modern conditions.

Based on the strategy of potential advantages and limitations of the strategic development of the sport, the following conclusions can be drawn: the main threats are lack of attention of governing bodies to the sport and underfunding, which leads to limited material incentives, low rate of material and technical base improvement and migration of field hockey athletes and coaches.

One of the important internal changes in the development of field hockey in the region is a program-targeted method that will help streamline and distribute the stages of funding and detail ways to transform the threats of SWOT-analysis in this work into perspective and enhance opportunities for internal change in strategic development of regional field hockey.

Key words: SWOT- analysis, field hockey, children and youth sports school, athletes, united territorial communities.

Постановка проблеми. Розвиток спорту, як складова міцного здоров'я залежить від ефективності спортивного руху в країні. Якість підготовки молодих спортсменів створює передумови для того, щоб зробити спорт більш якісним, видовищним, конкурентоздатним. Натомість стан існуючої системи фізичної культури та спорту в Україні свідчить, що науково-методичні, організаційні, нормативно-правові та фінансові умови функціонування системи не відповідають суспільним запитам і потребам держави та європейським стандартам [4, 5, 6]. На сучасному етапі розвитку України, який спрямований на Європейський вектор, передбачає організаційні зміни, що відбуваються у всіх сферах суспільства, у тому числі – сфері фізичної культури і спорту.

З метою дотримання даного вектору, Урядом затверджено Програму дій, яка визначає цілі та пріоритети України на найближчі роки (постанова Кабінету Міністрів України від 02 квітня 2020 р. № 270). Однією з ключових завдань якої – створення умов для формування фізичного і ментального здоров'я населення та підвищення іміджу України в світі, в тому числі – шляхом реалізації людського потенціалу нації. Пропозиції, зазначеної програми, покладено в основу Стратегії розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року. Стратегія дасть змогу комплексно підійти до розвитку сфери, з використанням інклюзивного підходу та рівних можливостей для всіх верств українського суспільства, оновленої системи виховання спортсменів, тренерів, організацій. Керуючись метою та завданнями даної Стратегія, які спрямовані на створення умов для розвитку олімпійського руху, спорту вищих досягнень, які є основою формування позитивного іміджу України у світовому співтоваристві, підтримку паралімпійського і дефлімпійського руху, популяризації занять фізичною культурою і спортом як одного із напрямків самореалізації українців [11].

Одним з шляхів реалізації даної програми та розвитку спорту є проведення SWOT-аналізу в дитячо-юнацьких спортивних школах та визначення пріоритетних цілей.

Аналіз літературних джерел. В роботі Ю.М. Могилова представлено SWOT-аналіз у континуумі найвизначніших моделей і посідає перше місце та базується на вичерпному переліку чинників, об'єднаних за певною логікою. Дана модель відображає намагання дослідників охопити якомога ширше коло показників, від поточного чи майбутнього значення яких залежить стратегічний вибір розвитку [9, 15].

Виходячи з того, що основними суб'єктами у галузі фізичної культури і спорту, на яких базується розвиток видів спорту взагалі є: дитячо-юнацькі спортивні школи, існує низка недоліків в даній сфері. Науковці стверджують про актуальність пошуку шляхів реформування даних недоліків. Одним з напрямків вирішення даних недоліків, на думку О.В. Дрюкова є те, що спортивні школи в Україні потребують розробки Концепції розвитку спорту на довгострокову перспективу. Водночас, практично відсутня наукова концепція побудови ефективної стратегії розвитку видів спорту на підставі методології SWOT-аналізу [7].

Перевагу SWOT-аналізу, Л. Валкова, зазначає, як необхідний елемент досліджень, обов'язковим етапом під час складання будь-якого рівня стратегічних планів (програм, концепцій) [2, 13].

Доцільність застосування даного методу наводять К.Є. Хмелева, А.А. Белов, А.В. Балановская [14] в роботі з аналізу зовнішнього і внутрішнього середовища закладів спорту вищих досягнень, О.В. Борисова [1] використовує в дослідженні сучасного професійного спорту в Україні на прикладі тенісу, Є. Приступа, Л. Чеховська [10] при формуванні конкурентного середовища мережі фітнес клубами «Sport Life» у Львові, Н. В. Серєда [12] застосовувала в дослідженні організаційно-управлінському механізмі впровадження маркетингу в систему дитячо-юнацьких спортивних шкіл.

Для дослідження шляхів розвитку спортивної галузі в Україні та зокрема видів спорту в регіонах, широко використовується SWOT-аналіз [3, 8]. Але, незважаючи на низку праць в даному напрямку, на даний час існує негайна потреба в дослідженні олімпійського виду спорту, як хокею на траві.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами. Робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи Житомирського державного університету імені Івана Франка на 2014–2024 рр. «Теоретико-методичні засади удосконалення навчально-виховного процесу з фізичного виховання у вищих навчальних закладах» (номер державної реєстрації 0114U003978). Дослідження є складовою частиною теми кафедри фізичного виховання Житомирського національного агроєкологічного університету на 2016–2020 рр. «Теоретико-методичні засади вдосконалення системи фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів» (номер державної реєстрації 0116U004203), а також відповідає тематичному плану та загальній проблемі наукових досліджень Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова «Теорія і технологія навчання і виховання в системі народної освіти».

Мета роботи: стратегічний аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища розвитку хокею на траві.

Методи дослідження: Роботу виконано на основі поєднання емпіричних та теоретичних методів – аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, експертна оцінка, SWOT-аналіз, метод екстраполяції і обробка статистична даних.

Організація дослідження проводилось на базі та на матеріалах «Обласної дитячо-юнацької спортивної коли з хокею на траві» Житомирської обласної ради.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виходячи з розуміння, що SWOT-аналіз це комплексне оцінювання позитивних, негативних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, які можуть вплинути на розвиток хокею на траві в області, нами було створено перелік сильних та слабких сторін з об'єктивними можливостями і загрозами [16].

При складанні переліку складових SWOT-аналізу ми шукали відповіді на низку питань: які сильні і слабкі сторони має хокей на траві в даний час і в перспективі; які саме можливості і загрози мають вплив на вид спорту; які можливості можуть вплинути на сильні сторони за для розвитку хокею на траві в місті та ОТГ; якою мірою слабкі сторони негативно спливають на розвиток виду спорту; який стратегічний напрямок дії розвитку хокею на траві в умовах синтезу сильних і слабких сторін, можливостей та загроз; які фактори можуть створити загрозу в розвитку та існуванню виду спорту в області.

Сильні сторони. Імідж виду спорту; наявність ДЮСШ з хокею на траві в області; наявність відділення з хокею на траві та ШВСМ в області; діяльність обласної федерації з хокею на траві; діяльність клубів з хокею на траві; наявність команд ВСМ; високий рівень кваліфікації тренерів; високий показники участі команд області різних вікових груп; затребуваність вихованців школи у збірні команди України; співпраця клубів з структурними закладами виду спорту; вигідне розташування ДЮСШ; високий рейтинг серед ігрових літніх олімпійських видів спорту.

Слабкі сторони. Залежність від бюджетного фінансування; низька заробітна плата; незадовільний стан спортивної форми, спортивного інвентарю і обладнання; незадовільна маркетингова активність; відсутність нових філій школи в інших районах міста, ОТГ тощо; незадовільна база для підготовки спортсменів; недостатній притік молодих тренерів з хокею на траві; недостатнє фінансування ДЮСШ; відсутність спеціалізованих спортивних класів в школі-інтернат спортивного профілю з відділенням хокею на траві; недостатня географія популяризації хокею на траві в області; відсутність студентського хокею на траві.

Можливості. Державна підтримка розвитку хокею на траві; підтримка місцевої влади в розвитку хокею на траві; розвиток кадрового потенціалу; науково-методичне забезпечення в підготовці спортсмена; підвищення зацікавлення молоді до занять хокеєм на траві; створення філій школи з хокею на траві; здійснення трансферної діяльності власним транспортом ДЮСШ; наявність спортивного поля та майданчиків для НТЗ та проведення змагань; наявність права на проведення змагань в Житомирській ОТГ та області; науковий підхід в розвитку закладу з хокею на траві; програмно-цільовий метод в розвитку хокею на траві (програма); зміцнення зв'язків (дошкільних, загально-освітніх, професійно-технічних) навчальних закладів та ЗВО з популяризації хокею на траві шляхом залучення в навчальний процес; створення СДЮСШ з хокею на траві; посилення PR-компаній виду спорту.

Загрози. Низький рівень законодавчої підтримки розвитку спорту; недофінансування; міграція спортсменів та тренерів з хокею на траві; відсутність ефективного науково-методичного забезпечення; збільшення непередбачуваних витрат на утримання спортивних баз та відрядження спортсменів на спортивні заходи (змагання, НТЗ); низький темп покращання матеріально-технічної бази; недостатній рівень організації матеріального стимулювання кадрів; недостатня увага керуючих органів влади до розвитку хокею на траві.

При аналізі результатів експертної оцінки, отримали ієрархію імовірності появи найбільш значущих можливостей для розвитку хокею на траві в області, а саме: підтримка місцевої влади, наявність права на проведення змагань в Житомирській ОТГ, наявність спортивного поля та майданчиків для проведення НТЗ і змагань, програмно-цільовий метод, створення СДЮСШ, посилення PR-компанії, створення філій школи.

Перелік імовірних появ загроз на думку експертів розподілився таким чином: низький рівень законодавчої підтримки виду спорту, недофінансування, збільшення непередбачених витрат на утримання спортивних баз та відрядження спортсменів на спортивні заходи, відсутність ефективного науково-методичного забезпечення, низький темп покращання матеріально-технічної бази, недостатній рівень організації матеріального стимулювання кадрів.

Ієрархія коефіцієнту впливу можливостей та загроз на думку експертів розподілився таким чином: *можливості* (державна підтримка розвитку хокею на траві, створення СДЮСШ, наявність права на проведення змагань в Житомирській ОТГ, здійснення трансферної діяльності власним транспортом ДЮСШ, підтримка місцевої влади, посилення PR-компанії); *загрози* (недофінансування, недостатня увага керуючих органів влади до розвитку виду спорту, низький темп покращання матеріально-технічної бази, недостатній рівень організації матеріального стимулювання кадрів).

Значущими в стратегії розвитку виду спорту на підставі оцінки експертів сильних сторін та можливостей виявилися такими: наявність спортивного поля та майданчиків для НТЗ та проведення спортивних заходів, створення СДЮСШ, посилення PR-компанії, науковий підхід в розвитку закладу з хокею на траві, програмно-цільовий метод, створення філій школи.

Оцінюючи стратегію внутрішніх перетворень при оцінці можливостей та слабких сторін отримали, що першочерговим кроком є створення програми розвитку виду спорту на 5 років, створення СДЮСШ та філій школи, розширюючи географію розвитку хокею на траві, посилення PR-компанії та залучитися підтримкою місцевої влади, наявність спортивного поля та майданчиків для проведення НТЗ і змагань, підтримка місцевої влади в розвитку хокею на траві.

Найбільше голосів експертів в формуванні стратегії потенційних переваг було дано покращенню рівню організації матеріального стимулювання кадрів, вирішення проблеми недофінансування, науково-методичного забезпечення; непередбачуваних витрат на утримання спортивних баз та відрядження спортсменів на спортивні заходи, запобігання міграції спортсменів та тренерів, збільшенню увага керуючих органів влади до розвитку хокею на траві.

Обмеженням стратегії розвитку виду спорту в області відповідно SWOT-аналізу є: збільшення непередбачуваних витрат на утримання спортивних баз та відрядження спортсменів на спортивні заходи, низький темп покращання матеріально-технічної бази, недофінансування, міграція спортсменів та тренерів, недостатня увага керуючих органів влади до розвитку хокею на траві.

Перспективи подальших досліджень полягає у подальшій розробці рекомендацій та моделі, щодо розвитку хокею на траві в Житомирській області і в Україні в цілому.

Висновок. Аналізуючи стратегію потенційних переваг з обмеженнями стратегічного розвитку виду спорту можна стверджувати, що основними загрозами є недофінансування, яке веде за собою обмеження матеріального стимулювання кадрів та низьким темпом покращання матеріально-технічної бази та міграції спортсменів та тренерів з хокею на траві.

Збільшення уваги керуючих органів влади до виду спорту посилює стратегією розвитку виду спорту в області можливість залучення підтримки на права придбання спортивного поля та збільшення майданчиків для НТЗ та організації змагань, створенню СДЮСШ та філій в ОТГ.

Одним із першочергових внутрішніх перетворень в розвитку хокею на траві в області на думку експертів є програмно-цільовий метод, який допоможе опорядкувати та розподілити етапність фінансування і деталізувати шляхи перетворень загроз SWOT-аналізу в даній роботі на перспективу і посилення можливостей у внутрішніх перетвореннях в стратегічному розвитку хокею на траві в області.

Література

1. Борисова О. В. Современный профессиональный спорт и пути его развития в Украине (на материале тенниса): монография. Киев: Центр учебной литературы; 2011. 310 с.
2. Волкова Л. Методика проведения SWOT-анализа. [Интернет] дата звернення 24.09.2019. Доступно: http://market.narod.ru/S_StrAn/SWOT.html
3. Гольдштейн Г. Я. Основы менеджмента: учеб. пособие. Изд. 2-е, доп. и перераб. – Таганрог: ТРТУ, 2003. – 350 с.
4. Грибан Г., Дзензелюк Д. Шляхи активізації теоретичної і методичної підготовки студентів для удосконалення самостійних занять фізичними вправами // Молода спортивна наука України. – Львів, 2003. С. 425-428.
5. Гусак В. В. Проблеми розвитку фізичного виховання в Україні // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини. 2015, Вип. 8, С. 117-122. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkpnu_i_fv_2015_8_18
6. Дзензелюк Д. О. Шляхи удосконалення фізичного виховання студентів аграрних вищих навчальних закладів засобами боротьби самбо // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2017. Вип. 2(83) 17. С. 31–35.
7. Дрюков О. В. Концептуальні основи розвитку фехтування у дитячо-юнацьких спортивних школах в Україні // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2015. № 12. С. 35-40.
8. Карнаух А.С. Аналіз зовнішнього середовища розвитку спортивних комунікацій // Обрії друкарства : науковий журнал. – 2019. – №1 (7). – С. 73-80.
9. Могилев Ю. М. SWOT - аналіз вугледобувного підприємства // Економіка промисловості. 2005. № 2. С. 148–154.
10. Приступа Є., Чеховська Л. Формування конкурентного середовища мережі фітнес клубів «Sport Life» у Львові // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Київ, 2018. Вип. 3К(97). С. 450–456.
11. Проект постанови КМУ «Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту до 2028 року» <http://dsmsu.gov.ua/media/2020/05/22/16/merged22.pdf>
12. Серєда Н. В. Організаційно-управлінський механізм впровадження маркетингу в систему дитячо-юнацьких спортивних шкіл : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / Н. В. Серєда. – Х., 2014. – 20 с.
13. Словарь терминов маркетинга. [Интернет] дата звернення 24.09.2019. Доступно: http://www.marketch.ru/marketing_dictionary/
14. Хмелева К.Є., Белов А.А., Балановская А.В. Стратегический анализ внешней и внутренней среды учреждений спорта высших достижений // Вестник Самарского муниципального института управления. 2017. Режим доступу : https://www.imi-samara.ru/wp-content/uploads/2017/03/3_Khmeleva_Belov_Balanovskaya_29-38.pdf
15. Strategor. Politique generale de l'enterprise. Dunod. Paris, 1997. – 551 p.
16. SWOT analysys (method and examples, with free SWOT template) (2014) [Internet]: [cited 2019 Oct 22] Available from: <https://www.businessballs.com/strategy-innovation/swot-analysis/>

References

1. Borisova OV Modern professional sport and ways of its development in Ukraine (on the material of tennis): monograph. Kiev: Center for Educational Literature; 2011. 310 p.
2. Volkova L. Methods of SWOT-analysis. [Internet] application date 09/24/2019. Available: http://market.narod.ru/S_StrAn/SWOT.html
3. Goldstein G. Ya. Fundamentals of management: textbook. allowance. Ed. 2nd, ext. and rework. - Taganrog: TRTU, 2003. - 350 p.
4. Hryban G., Dzenzelyuk D. Ways to intensify the theoretical and methodological training of students to improve independent physical exercise // Young Sports Science of Ukraine. - Lviv, 2003. S. 425-428.
5. Gusak V.V. Problems of development of physical education in Ukraine // Bulletin of Kamyanets-Podilsky National University named after Ivan Ogienko. Physical education, sports and human health. 2015, Vip. 8, pp. 117-122. - Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkpnu_i_fv_2015_8_18
6. Dzenzelyuk D.O. Ways to improve the physical education of students of agricultural universities by means of sambo // Scientific Journal of the National Pedagogical University named after MP Drahomanov. Series № 15: Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports). 2017. Vip. 2 (83) 17. S. 31–35.
7. Dryukov O.V. Conceptual foundations of fencing in children's and youth sports schools in Ukraine // Pedagogy, psychology and medical and biological problems of physical education and sports. 2015. № 12. pp. 35–40.

8. Karnaukh A.S. Analysis of the external environment for the development of sports communications // Horizons of printing: a scientific journal. - 2019. - №1 (7). - P. 73-80.
9. Mogilov Y.M. SWOT - analysis of the coal mining enterprise // Economics of Industry. 2005. № 2. S. 148–154.
10. Prystupa E., Chekhovska L. Formation of a competitive environment of the network of fitness clubs "Sport Life" in Lviv // Scientific journal Nat. ped. MP Drahomanov University. Series 15, Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports). Kyiv, 2018. Issue. 3K (97). Pp. 450–456.
11. Draft resolution of the Cabinet of Ministers "On approval of the Strategy for the development of physical culture and sports until 2028" <http://dsmsu.gov.ua/media/2020/05/22/16/merged22.pdf>
12. Sereda N.V. Organizational and managerial mechanism of marketing implementation in the system of children's and youth sports schools: author's ref. dis. ... Cand. Sciences in Phys. education and sports: [spec.] 24.00.02 "Physical culture, physical education of different groups of the population" / NV Sereda. - H., 2014. - 20 p.
13. Glossary of marketing terms. [Internet] application date 09/24/2019. Available: http://www.marketch.ru/marketing_dictionary/.
14. Khmeleva K.E., Belov A.A., Балановская А.В. Strategic analysis of the external and internal environment of sports institutions of the highest achievements // Bulletin of the Samara Municipal Institute of Management. 2017. Access mode: https://www.imi-samara.ru/wp-content/uploads/2017/03/3_Khmeleva_Belov_Balanovskaya_29-38.pdf
15. Strategor. Politique generale de l'entreprise. Dunod. Paris, 1997. – 551 p.
16. SWOT analysys (method and examples, with free SWOT template) (2014) [Internet]: [cited 2019 Oct 22] Available from: <https://www.businessballs.com/strategy-innovation/swot-analysis/>.